

Ceza Hukukuyla Bağlantılı Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları*

Raportör: Berrin AKBULUT**

Öz

Bu çalışma Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruyla ilgili sunulan üç tebliğin rapor haline getirilmesinden oluşmaktadır.

İlk tebliğde, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkında değerlendirmelerde bulunuldu. Bireysel başvuru incelemesinde, Anayasadaki bir hakkın ihlal edilip edilmediğinin önem taşıdığı ifade edildi. Doğru ifadenin bireysel başvuru yerine Anayasa Őikâyeti olması gerektiği savunuldu.

İkinci tebliğde, masumiyet karinesinin anlamı ve kapsamı hakkında bilgi verildi. Masumiyet karinesi, suç isnadı altında olan veya beraat eden kişinin hukukun gözünde masum olduğu ve kendisine buna uygun muamele edilmesi gerektiği anlamında tanımlandı. Bu karinenin ceza muhakemesi hukuku, özel hukuk, idare hukuku ve disiplin hukuku bakımından etkisi üzerinde duruldu.

Üçüncü tebliğde ise, bireysel başvuru süreci hakkında tespitler yapıldı. Usule ilişkin noktalarda ölçütlerin henüz oluşturulamadığı belirtildi. Kabul edilebilirlik kriterleri konusunda belirlemelere yer verildi.

Anahtar Kelimeler: Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru, masumiyet karinesi, başvuru süreci.

* Bu çalışma hakem incelemesi dışında tutulmuştur.

** Doğ. Dr., Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi. e-mail: bakbulut@selcuk.edu.tr

Abstract

This study consists of a summary of three various reports about the Individual Application to The Constitutional Court.

In the first report, assessments about the individual application to the Constitutional Court have been made. In the review of the individual applications, it is expressed that the important thing is whether a right in the Constitution has been violated. It is defended that the accurate phrase concerning these kind of applications should be Constitutional Complaint instead of Individual Application.

In the second report, information has been given about the meaning and scope of the Presumption of Innocence. The Presumption of Innocence has been defined that the person who has been under accusation or acquitted is innocent in the eyes of the law and he or she should be treated accordingly. The effects of this presumption have been explained considering the fields of criminal procedural law, civil law, administrative law and disciplinary law.

In the third report, some assertions have been made regarding the individual application process. There are still some vague points in respect of procedural problems. Some ascertainments have been made concerning acceptability criteria.

Key Words: The Constitutional Court, individual application, the presumption of innocence, application process.

DEĞERLENDİRME RAPORU

Ceza Hukukuyla Bağlantılı Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları İsmi Taşıyan 4. Oturumda Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunla 23.09.2012 tarihinde yürürlüğe giren bireysel başvuruya ilgili 3 tebliğ sunulmuştur. Bu üç tebliğin sunumu değerli katılımcılar Sayın Dr. Alpaslan Altan, Sayın Nuri Necipoğlu ve Sayın Prof. Dr. Abdurrahman Eren tarafından gerçekleştirilmiştir.

İlk konuşmacı **Sayın Dr. Alpaslan Altan** konuşmasının başlangıcında bireysel başvuru konusunun yakın zamanlarda Türkiye'nin gündemine girdiğini, güncel kararlar ile kamuoyuna yansıdığını ifade ettiler. İki amaçtan bahsettiler. Bu amaçlardan ilkinin AİHM'e giden dosya

sayısının azaltılması (eleştiriliyor), diğerini ise bireysel hak ve hürriyetlerin daha etkin olarak uluslararası standartlarda korunması ve bir standarda oturtulması olarak ifade ettiler. Anayasa Mahkemesinin norm denetiminden olay denetimine geçtiğini, ancak Anayasayı da dikkate alarak normatif değerlendirme yaptığını belirttiler. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda Anayasadaki bir hakkın ihlal edilip edilmediği noktasında bir sonuca vardığını dile getirdiler. Bireysel başvuru yolunun bireylerin uğradıkları zararın giderildiği bir yol olarak anlaşılması gerektiğini ifade ettiler. Kavramın daha doğru bir ifadeyle Anayasa şikayeti olarak mevzuatta yer almasının daha uygun olduğunu düşündüklerini ifade ettiler. Kamu gücünü kullanan makamların kararları yerine getirmeleri, ilk derece mahkemelerinin Anayasa Mahkemesinin yorumuna uygun karar vermeleri ve yasama organının da verilen kararlar çerçevesinde gerekli yasal düzenlemeler noktasında ihtiyaç duyulan tedbirleri almaları noktasında görüş beyan ettiler.

Bireysel başvuruda karşılaşılan en büyük sıkıntının iş yükü sorunu olduğunu belirttiler. İş yükünün ortadan kaldırılması ve azaltılması için bir takım tedbirlerin alınması gerektiğini dile getirdiler.

Bireysel başvuru yolunun AİHM tarafından, tüketilmesi gereken bir yol olarak kabul edildiğini ama etkili bir hukuk yolu olarak nitelendirilmediğini, ileri bir tarihe ertelendiğini belirttiler.

Sayın konuşmacı AİHM'ye gidilseydi nasıl bir karar verilecek idiyse Anayasa Mahkemesi olarak kendilerinin de öyle karar vermeye çalıştıklarını ifade ettiler.

Bireysel başvurunun yapılabilmesi için ihlal edildiği ileri sürülen hakkın Anayasada, AİHS'de ve ek protokollerde yer alan bir hak olması gerektiğini dile getirdiler. Bu belirleme kapsam bakımından inceleme noktasında ifade edildi. İçerik bakımından inceleme noktasında ise AİHS ve Anayasadan hangisi daha iyi düzenlemişse onun esas alınabileceğini açıkladılar.

Anayasa Mahkemesinin tutukluluk süresi noktasında AİHM kararlarını esas olarak belirleme yaptığını ve ilk derece mahkemesi tarafından hüküm verilmeye kadar olan dönemde geçen süreyi kabul ettiğini, hükmün kesinleşmesine kadar geçen süredeki tutukluluğu benimsemiş olduğunu ifade ettiler. Şahsi düşüncesinin hükmün kesinleşmesine

kadar olan dönemdeki tutukluluğun hesaplanması gerektiği noktasında olduğunu, ileride bu içtihadın değişebileceğini ileri sürdüler.

Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun kabul edildiği 2012 yılından 2014 yılına kadar, yani üç yılda toplam 18 430 başvuru yapıldığını, bunlardan 8065'inin sonuçlandığını, 10 365 davanın derdest olduğunu ifade ettiler. 110 başvurunun kabul edilebilir bulunduğunu, 19'unda hak ihlalinin bulunmadığını, 91'inde ise en az bir hakkın ihlal edildiğine karar verildiğini dile getirdiler. Şimdiye kadar yapılmış başvurulardan 30'unun ceza ve ceza yargılaması hukukuyla ilgili olduğunu belirttiler.

Ceza ve ceza yargılaması hukukuyla ilgili 30 kararın 11 inde (4 yıl 8 ay ila 7 yıl 4 ay arasında değişen) azami tutukluluğun aşıldığı ve/veya makul olmadığı gerekçesiyle ihlal kararı verildiği tespitini yaptılar. 4 başvuruda tutukluğun uzatılmasına ilişkin gerekçenin kanuna ve olaya uygun olmadığı gerekçesiyle tutukluluğun makul olmadığı noktasında Anayasa Mahkemesi tarafından hak ihlali kabul edildiğini dile getirdiler. 9 başvuruda ise yargılamanın uzun olması (6 yıl 6 ay ila 10 yıl 10 ay) nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verildiğini ifade ettiler.

Sayın konuşmacı daha sonra tutuklu milletvekilleriyle ilgili yapılan başvurularda, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı ile özgürlük ve güvenlik hakkının Anayasa Mahkemesi tarafından birbiriyle bağlantılı olarak incelendiğini ve sonuçta da Anayasanın 67. maddesi ve 19. maddesi yönünden mahkemenin ihlal sonucuna ulaştığını belirttiler.

Anayasa Mahkemesinin iki başvuruda da Cumhuriyet savcısının tutukluluk durumu konusundaki görüşünün başvurucuya bildirilmemiş olması nedeniyle ihlal kararı verdiği tespitini yaptılar.

Anayasa Mahkemesinin başka bir kararında, köşe yazısı nedeniyle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen bir olayla ilgili olarak yapılan başvuruda yazının basın ve ifade özgürlüğü kapsamında olduğunu, başka bir başvuruda ise özel hayata ilişkin bilgilerin soruşturmada ve kovuşturmada delil olarak kullanılmasının özel hayata saygı ilkesinin ihlal ettiğini kabul ettiğini ifade ettiler.

Bir başka kararında ise tutukluğa itirazın etkili bir şekilde incelenmeksizin reddedilmesini ve gerekçeli kararın 6 ay süreyle yazıl-

mamış olmasını, iddiaların Yargıtay tarafından incelenmesinin geciktirildiği gerekçesiyle Anayasanın 19/8. maddesini ihlal ettiğine karar verdiğini söylediler.

Sayın Nuri Necipoğlu ise masumiyet karanesiyle ilgili bir sunum yaptılar. Konuşmasının başlangıcında masumiyet karanesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/2. maddesinde adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak düzenlendiğini ifade ettiler. Ancak Anayasamızın 36. maddesinin 1. fıkrasında adil yargılanma hakkı ibaresi geçmekle birlikte Sözleşmenin 6. maddesinden farklı olarak unsurlarına ve masumiyet karanesine bu kapsamda yer verilmediğini, söz konusu ilkenin başka maddelerde düzenlendiğini söylediler. Anayasanın 38/4. maddesinde, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimsenin suçlu sayılamayacağı, 15. maddesinde ise, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağı düzenlenerek ilkeye verilen önemin gösterildiğini dile getirdiler.

Sayın konuşmacı masumiyet karanesinin, suç isnadı altında olan veya beraat eden kişinin hukukun gözünde masum olduğu ve kendisine buna uygun muamele edilmesi gerektiği anlamına geldiğini belirtmişlerdir

Konuşmalarında karinenin kapsamını belirlemişlerdir

Ceza muhakemesi yönünden karinenin, suçluluğu kanıtlanıncaya kadar kişinin suçsuz olduğunun varsayılmasının güvence altına aldığını ifade ettiler. AİHM önüne gelen davalarda karinenin ihlal edilip edilmediğinin bazı hususlarla bağlantılı olarak incelendiği açıklanmıştır. AYM de masumiyet karanesinin ihlal ettiği iddialarını incelemiş, kişinin masumiyetinin asıl olduğunu, ispat külfetinin iddia makamına ait olduğunu kimseye suçsuzluğunu ispat külfetinin yüklenemeyeceği noktasında tespit yapmıştır.

Masumiyet karanesinin suç isnadı mahkumiyete dönüşen kişiler açısından artık geçerli bir dayanağının bulunmadığını, ancak ceza davasının düştüğü veya belirli bir süre sonra şarta bağlı olarak düşeceği veya mahkumiyet hükmü kurmaksızın davanın ertelendiği durumlarda masumiyet karanesinin devam edeceğini kabul etmek gerektiğini ifade ettiler.

Sayın konuşmacı masumiyet karanesinin özel hukuk, idare hukuku ve disiplin hukuku bakımından etkisi noktasında da değerlendirmelerde bulunmuştur.

AIHM içtihatları uyarınca, masumiyet karinesi ceza muhakemesi kapsamında usul güvencesi olmakla birlikte bu korumanın etkili bir şekilde sağlanabilmesi için beraat eden veya bir şekilde ceza yargılaması devam etmeyen kişilere kamu görevlileri ve otoriteleri tarafından suçlularmış gibi muamele edilmesinin önlenmesi gerektiği belirlenmesini yaptılar. Bu nedenle ceza davasını takip eden disiplin yargılamasında veya hukuk yargılamasında da masumiyet ilkesine özen gösterilmesi gerekliliğini ifade ettiler. Bununla birlikte AIHM uyarınca mahkumiyetle sonuçlanmamış bir olayla ilgili olarak kişinin disiplin suçundan hukuki yönden yaptırımı maruz kalmasının karinenin ihlali anlamını taşımadığını dile getirdiler. Bu kapsamda karar vericilerin kullandıkları dilin önem taşıdığını belirttiler. Allen Birleşik Krallık Kararı.

Anayasa Mahkemesinin de idari davalar yönünden yaptığı tespit, masumiyet karinesinin suç isnadının karara bağlandığı davalarda (yani ceza davalarında) geçerli olduğu, Sözleşmenin 6. maddesinde ifade edilen medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyumsuzluklarla ilgili idari davaların kural olarak karinenin uygulama alanı dışında kaldığı belirlenmesini yaptığını dile getirdiler. Ancak maddi olayın tespitinde idari merciin, ceza mahkemesinin beraat kararına uygun hareket etmesi gerektiği belirttiler. Anayasa Mahkemesine göre beraat kararı sorgulanmadığı sürece masumiyet karinesinin aynı maddi olay çerçevesinde kişinin disiplin yaptırımına tabi tutulmasına engel teşkil etmediğini dile getirdiler.

Anayasa Mahkemesinin hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen bir olayın idari davaya konu olan ve kendisine yapılan başvuruda, masumiyet karinesi yönünden yapmış olduğu incelemede hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen hallerde sanığın suçlu olduğu konusunda ulaşılmış bir vicdani kanaatin bulunduğunu, ancak erteleme süresince sanık hakkında hukuki sonuç doğurmadığını, ceza davasına konu olan eylemler nedeniyle devam eden idari uyumsuzlukta bu karara dayanılmasının masumiyet karinesiyle çelişebileceği yönünde tespit bulduğunu ifade ettiler. Ancak salt karardan ve yargılandığından söz edilmesinin ilkenin ihlal edildiğini söylemek bakımından yeterli olmadığını da altı çizilmiştir. Masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti yönünden disiplin suçuna ilişkin kararın hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen fiillere dayanıp dayanmadığının incelenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Ceza muhakemesi sonucunda ceza mahkemesi tarafından verilen ve kişinin isnat edilen eylemi işlemediğine ilişkin hükmü dışındaki hükümlerin disiplin makamları açısından bağlayıcı olmadığı ifade edilmiştir.

Ceza davasında beraat kararı verilen ve aynı zamanda idari davaya konu olan bir başvuruda ise, Anayasa Mahkemesi tarafından ceza davasında yer alan iddia kapsamındaki olaylara dayanılmasının ve beraat kararının sorgulanmasının masumiyet karinesi ile çeliştiğine karar verildiğini belirttiler. Suç işlediği iddia edilen kişinin ceza mahkemesi kararıyla beraat etmesine rağmen disiplin muhakemesinde söz konusu şahsın yargılandığından ve buna ilişkin karardan söz edilmesinin Anayasa Mahkemesine göre masumiyet karinesinin ihlal edildiğini söylemek bakımından yeterli olmadığını dile getirdiler. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğinin söylenebilmesi için idari kararın kişinin beraat ettiği, ancak isnat edilen fiillere dayanıp dayanmadığının incelenmesi gerektiğini ifade ettiler. Delil yetersizliğinden dolayı beraat kararı verilse bile disiplin muhakemesinde kişinin suçsuz olmadığı yönündeki değerlendirmelerden kaçınılması gerektiği sayın konuşmacı tarafından konuşmasında belirtildi. Ayrıca Anayasa Mahkemesi tarafından ceza muhakemesi ile disiplin muhakemesinin farklı disiplinler olduğunun kabul edildiğini, olayda kişinin disiplin durumunun ceza yargılamasından ayrı olarak disiplin hukuku ilkelerine göre değerlendirilmediğini, aksine beraat kararının gerekçesine ve başvurucunun yargılandığı fiili işlediği kabulüne dayanarak karar verildiğini, dolayısıyla da masumiyet karinesinin ihlal edildiği yönünde belirleme yapıldığını dile getirdiler.

Son konuşmacı **Sayın Prof. Dr. Abdurrahman Eren** ise tebliğinde bireysel başvuru sürecini değerlendireceklerini ifade ettiler.

Bireysel başvuru yolunun özgürleri koruma yolunda değişikliğe yol açtığını ve bunun iki nedeni olduğunu belirttiler. Birinin Anayasa Mahkemesinin yapısının değişmesi, ikincisinin ise bireysel başvuru yolunun kabul edilmesi olduğunu söylediler. Kabul edilen bireysel başvurunun bir norm denetimi olmadığını da dile getirdiler.

Anayasa Mahkemesinin usule ilişkin noktalarda ölçütleri oluşturması gerektiğini ifade ettiler. Kabul edilebilirlik kriterlerine yönelik açık, somut kriterler geliştirmesi gerektiğini, ancak henüz bunun söz konusu olmadığını söylediler. Usul kurallarının net kurallarının oluş-

mamasının başvuru sayısını artırdığı, iş yükünün bireysel başvuru yolunun zamanla etkin başvuru yolu olmasını engelleyebileceği tespitini yaptılar. Anayasa Mahkemesine yapılan başvurulardan, adil yargılamanın önemli bir sorun olduğunun ortaya çıktığını, mahkemeye yönelik olarak süper bir temyiz mahkemesi algılaması oluşmuş vaziyette olduğunu belirttiler. Mahkemeye 18 430 başvuru yapıldığını, bunlardan 110 başvuru hakkında esastan karar verildiğini, söz konusu 110 başvurunun 91'inde hak ihlali bulunduğu tespitinin yapıldığını ifade ettiler.

Kabul edilebilirlik kriterleri noktasında Anayasa Mahkemesinin 6 konuda inceleme yaptığını söylediler. Bunların zaman, süre, kişi, konu, iç hukuk yollarının tüketilmesi ve açıkça dayanaktan yoksun bulunması olduğunu belirttiler. Başvurulardan çoğunun açıkça dayanaktan yoksun bulunmaması nedeniyle reddedildiğini dile getirdiler.

Zaman yönünden Anayasa Mahkemesinin kararın kesinleştiği tarihi esas aldığı, tebligatın dikkate alınmadığını ifade ettiler. Hukuk ve idari davalarda kesinleşmenin ceza yargılamasından farklı olduğunu, karar düzeltmeye gidilmediğinde kesinleşmenin kabul edildiğini, buna karşılık karar düzeltmeye gidilmişse sonucun beklendiğini belirttiler. Ceza davalarında tebligat yapılmamış olsa bile Cumhuriyet başsavcılığına itiraz halinde sürenin başlatıldığını tespit ettiklerini söylediler. Bireysel başvuru süresinin Anayasa'da 30 gün olarak öngörüldüğünü dile getirdiler.

Anayasada kabul edilebilirlik incelemesinin komisyonlar tarafından yapılabileceği ifade edilirken iç tüzükte büro tarafından yapılacağı düzenlendiğinden bahsettiler. Büro tarafından idari bir işlem gibi değerlendirilmesinin çelişki yarattığını, Anayasaya aykırı bir iç düzenlemesi bulunduğunu belirttiler. Kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığına oy birliği ile karar verilen başvurular hakkında kabul edilmezlik kararı verildiğini ifade ettiler.

Konu bakımından kamu haklarının incelendiğini, Anayasada, AİHS'de ve ek protokollerde kabul edilen haklar için başvurunun kabul edildiğini söylediler. Hak kavramının Anayasanın tamamından hareketle yorumlandığını, sadece temel hak ve hürriyetler açısından değerlendirilmediğini belirttiler. Haklar konusunda genişletici yorumla hareket edildiğinden bahsettiler.

Kişi açısından tespit yapılırken Anayasa Mahkemesi içtihatlarının tutarlı olduğu ifade edildi. Anayasada kamu tüzel kişilerinin başvuru yapamayacağına açıkça düzenlendiğini, özel hukuk kişilerinin ve gerçek kişilerin bireysel başvuru yolunu kullanabileceklerini belirttiler. Kamu tüzel kişilerinin başvurularının değerlendirmeye alınmadığını, özel hukuk tüzel kişilerinin başvurularının iki kriterle kabul edildiğini söylediler. Bunların tüzel kişiliğe ait haklar ve AİHM olduğu dile getirildi.

Anayasamıza göre kasıtlı suçtan mahkum olan hükümlülerin oy kullanamayacaklarını, AİHM içtihadıyla Anayasa hükmünü dışarıda bırakmanın ne kadar doğru olacağını, bunun tartışma doğuracağını ifade ettiler.

Sayın konuşmacı, Yüksek Seçim Kurulu kararlarına karşı Anayasa Mahkemesinin kabul edilebilirlik kararı verebilecek mi sorusunu sordular ve şimdiye kadar ret ettiğini, ancak yeni verdiği bir kararda ilçe seçim kurulunu mahkeme saydığını belirterek Yüksek Seçim Kurulunun da bir mahkeme olduğunu ancak Anayasada YSK'nın kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz hükmünün yer aldığını, dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin ne karar verirse versin Anayasa değişmedikçe sorunlu olacağını söylediler. Zira mahkeme olarak sayıp kabul edilebilirlik kararı verirse başka mercie başvurulamaz diyen Anayasaya aykırı olacağını, Anayasayı uygulayıp kabul edilemezlik kararı verirse de ilçe seçim kurulunu mahkeme kabul eden mahkemenin kararının tartışılacağını belirttiler.

Kabul edilebilirlik açısından aranan diğer bir şartın iç hukuk yollarının tüketilmesi olduğunu, zira Anayasaya göre kanunda öngörülmuş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmesi gerektiğini ifade ettiler. Ancak istisnaların kabul edildiğini söylediler. Bunları, kanunda idari ve yargısal bir yolun kabul edilmemesi, yeni bir içtihadın bulunması, makul sürede sonuçlandırılmaması, verilen yargı kararının idare tarafından uygulanmaması ve ağır ve telafi edilemez bir zararın söz konusu olduğu bir durumun bulunması şeklinde belirttiler. Anayasa Mahkemesinin twitter kararının yargı yolu tüketilmeden kabul edilen bir başvuruda verildiğini, ağır ve telafi edilemez bir zararın doğma durumu nedeniyle söz konusu başvuru-

nun incelemeye alındığını dile getirdiler. Sayın konuşmacı Ergenekon başvurusunda ise yargı süreci tüketilmesi gerekirken başvurunun kabul edildiğini, kişilere özgü karar verilirse Anayasa Mahkemesinin güvenilirliğinin sarsılabileceğini söylediler.

Sonuç olarak sayın konuşmacılar 2012 yılının eylül ayının sonunda uygulamaya giren ve yeni bir konu olan bireysel başvuruyla ilgili bizlere önemli bilgiler verdiler. Bu katkıları yaparken yaşanan ve yaşanacak problemleri, eleştirileri ve ayrıca olması gerekenleri ifade ettiler. Yeni bir uygulama olması nedeniyle yapılan tespitlerin bireysel başvuru yolu için katkı sağlayacağı muhakkaktır. Yapılan sunumlardan sonra Anayasa Mahkememizin şimdiye kadar vermiş olduğu kararlarda AİHM içtihatlarıyla uyumluluk gösterdiğini, genel itibariyle kendisinden beklenen amaçları karşıladığını ve gelecek dönemde bunu gerçekleştirmeye devam edeceğini söylemek istiyorum.

Sayın Prof. Dr. Handan Yokuş Sevük'ün konuşmasına katkı ve görüş sorma niteliğinde bir belirlemede bulunmuştum.

SORU: Konuşmanızda eşe karşı yapılan her tür cinsel saldırı fiilinin suç olması gerektiğini söylediniz. Bu görüşünü destekler şekilde ve sunduğunuz konunun bir kısmı henüz tasarı aşamasında bulunduğu için belirtmek istediğim bir husus var. Bildiğiniz gibi 2011 tarihli İstanbul Sözleşmesi -ki bu sözleşmeyi Türkiye imzaya açtığı ilk gün imzalamış ve ilk onaylayan ülke olmuştur, ancak sözleşme henüz yürürlüğe girmemiştir- taraf devletlere iç hukuk tarafından tanındığı şekliyle bu eylemlerin eski veya şimdiki eşlere veya partnerlere karşı işlenmesi halini de suç olarak düzenlenmesi yönünde yükümlülük yüklemektedir (İstanbul Sözleşmesi m. 36). Yani TCK 102'deki her tür rıza dışı cinsel saldırı niteliğindeki fiillerin eşe karşı gerçekleştirilmesinin de suç olarak düzenlenmesini istiyor. Yine Sözleşmede, 36. madde uyarınca düzenlenen suçların soruşturmasının veya kovuşturmasının mağdur tarafından bildirilmesi veya şikayette bulunmasına bağlı olmamasını ve mağdur şikayetini veya ifadesini geri alsa bile işlemlere devam edebilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirlerin alınması istenmektedir. Bunları belirtmek ve görüşünüzü almak istedim. Teşekkürler